

Gródek, 27 stycznia 2021 roku

Stowarzyszenie na rzecz Praworządności w Szkołach

„Stowarzyszenie Umarłych Statutów”

kontakt@umarlestatuty.pl

KRS: 0000830651

Znak sprawy: BY.01.01-IX/2020

Kujawsko-Pomorski Kurator Oświaty

ul. Konarskiego 1-3

85-066 Bydgoszcz

WNIOSEK

Działając w imieniu Stowarzyszenia na rzecz Praworządności w Szkołach „Stowarzyszenie Umarłych Statutów”, na podstawie art. 241 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 256), działając w interesie publicznym, składam wniosek o:

1. przeprowadzenie w ramach sprawowanego na podstawie art. 51 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 910, dalej: „p.o.”) nadzoru pedagogicznego kontroli zgodności z prawem wskazanych w uzasadnieniu postanowień

**Statutu IV Liceum Ogólnokształcącego im. Tadeusza Kościuszki w Toruniu
z siedzibą przy ul. Warszawskiej 1/5 (dalej: „Statut”),**

oraz

**Zarządzenia Dyrektora IV Liceum Ogólnokształcącego im. Tadeusza Kościuszki
w Toruniu nr 08/10/2020 z dnia 8 października 2020 r. (dalej: „Zarządzenie”)**

2. uchylenie na podstawie art. 114 ustawy – Prawo oświatowe niezgodnych z powszechnie obowiązującym prawem postanowień Statutu i Zarządzenia.

UZASADNIENIE

Kwestionowane postanowienie Statutu: § 12 ust. 2 pkt. 1

„2. Szkoła realizując statutowe cele zapewnia uczniom:

- 1) poszanowanie ich godności osobistej, wolności światopoglądowej i religijnej poprzez przestrzeganie Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka ONZ oraz Karty Praw Dziecka i Karty Praw Rodziny”*

W kwestionowanym przepisie odwołano się do aktów prawnych nieistniejących w ogólnym obiegu prawnym lub których formę trudno ustalić na podstawie informacji podanych w w/w unormowaniu. O ile wątpliwości nie stwarza powołanie się na Powszechną Deklarację Praw Człowieka, to wątpliwe pod względem poprawności formalnoprawnej wydaje się być sformułowanie „*Karta Praw Dziecka*”. Akt prawny o takiej nazwie nie istnieje, choć preambuła do Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo Oświatowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 910 i 1378 oraz z 2021 r. poz. 4) pozwala przypuszczać, że twórca analizowanego przepisu przywołując taką nazwę, miał na myśli Konwencję o Prawach Dziecka przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w dniu 20 listopada 1989 r. oraz ratyfikowaną przez Polskę w roku 1991 (Dz. U. z 1991 r. nr 120, poz. 526). Owa nieścisłość w nazewnictwie nie powinna mieć jednak miejsca w akcie prawa wewnętrznego o zasadniczym znaczeniu dla funkcjonowania placówki oświatowej – w szczególności, że samo słowo *Karta* może wzbudzać wątpliwości, czy autor przepisu miał na myśli Deklarację Praw Dziecka z 20 listopada 1959 r. czy też wspomnianą wcześniej Konwencję o Prawach Dziecka – w szczególności zwracając uwagę na fakt, że wszystkie z wymienionych w §12 ust. 2 pkt. 1 aktów prawnych mają charakter deklaracyjny i niewiążący, w związku z czym autor unormowania nie pozostawia żadnych wskazówek interpretacyjnych, co do znaczenia zwrotu „*Karta Praw Dziecka*”.

Poważniejsze wątpliwości stwarza jednak powołanie się w treści §12 ust. 2 pkt. 1 na *Kartę Praw Rodziny* – podobnie jak w przypadku wcześniej wspomnianej *Karty Praw Dziecka*, akt prawny o takiej nazwie nie istnieje, jednak w przeciwieństwie do wcześniejszego aspektu trudno znaleźć akt prawny, którego nawet potoczna nazwa mogłaby brzmieć w sposób wymieniony w przedmiotowym przepisie. Można przypuszczać, że autor analizowanego unormowania miał na myśli *Kartę Praw Rodziny* opracowaną na życzenie Jana Pawła II przez Synod Biskupów, odbywający się w Rzymie w 1980 r. Jednak po uprzedniej analizie można dojść do wniosku, że treść wspomnianej *Karty*, może pozostawać w sprzeczności ze wskazywanym przez §12 ust. 2. pkt. 1. poszanowaniem godności osobistej oraz wolności światopoglądowej i religijnej uczniów, a także ze zdaniem drugim preambuły do wspomnianej wcześniej Ustawy – Prawo oświatowe, mówiącym o tym, że podstawę nauczania i wychowania stanowią uniwersalne zasady etyki (respektując przy tym chrześcijański system wartości). Kwestia niedookreślonej klauzuli *uniwersalnych zasad etyki* z preambuły wspomnianej wcześniej ustawy pozostawia autorom zapisów statutowych o podobnym charakterze dość sporą dowolność – jednak w przypadku postanowień wcześniej wspomnianej *Karty Praw Rodziny*, oparcie o jej wykładnię działalności i realizacji celów statutowych szkoły, może stanowić zagrożenie dla wolności uczniów w zakresie wyrażania własnego światopoglądu. Zgodnie z uchwałą TK z 2 marca 1994 r., sygn. W 3/93 (OTK w 1994 r., cz. I, poz. 17) oraz orzeczeniem TK z 7 czerwca 1994 r., sygn. K 17/93 (OTK w 1994 r., cz. I, poz. 11), to właśnie na wolności słowa i wolności wyrażania własnego światopoglądu opiera się znaczenie owej klauzuli o *uniwersalnych zasadach etyki*, która w analogicznym zestawieniu z chrześcijańskim systemem wartości występuje również w innych aktach prawnych. Przestrzegając postanowień *Karty Praw Rodziny* wskazanej w w/w przepisie w realizacji celów statutowych, przyjmując, że autor przepisu miał na myśli wspomnianą

Kartę Praw Rodziny z 1983 r., szkoła musiałaby także działać – a więc prowadzić działalność dydaktyczną (§12 ust. 1) – w zgodzie z postanowieniami wspomnianej Karty, które w zestawieniu z polskim prawodawstwem i wiedzą naukową, wyróżniają się miejscami stosunkowo kontrowersyjnym charakterem. Przykładowo – art. 4 wspomnianej *Karty Praw Rodziny* stanowi o tym, że „*spędzanie płodu jest bezpośrednim pogwałceniem podstawowego prawa każdej istoty ludzkiej – czyli prawa do życia*”, a art. 4 lit. a) wskazuje, że „*poszanowanie godności ludzkiej wyklucza jakiegokolwiek manipulacje eksperymentalnie dokonywane na ludzkim embrionie lub inne jego wykorzystywanie*”, co stanowi całkowite odrzucenie zapłodnienia pozaustrojowego metodą *in vitro*. Ponadto w art. 6 lit. b) stwierdzono, że *rozwód narusza samą instytucję małżeństwa i rodziny*. Stwierdzenia te, zgodne, co prawda, z doktryną Kościoła Katolickiego, pozostawiają wiele wątpliwości, co do opierania na ich kanwie realizacji celów statutowych szkoły, tym bardziej w korespondencji z przepisem §12 ust. 2 pkt. 2) oraz §12 ust. 1 pkt. 2) Statutu. Dyrektor szkoły ma obowiązek organizacji nauki i pracy szkoły w taki sposób, aby żaden uczeń ani nauczyciel nie czuł się w szkole dyskryminowany z tego powodu, że należy do potencjalnej mniejszości światopoglądowej (por. wyrok TK, sygn. P 1/06, OTK-A 2007/2/11) – wyklucza to istnienie w szkole „poglądu dominującego”, który potencjalnie może wprowadzać wzmiankowana Karta Praw Rodziny. Jednocześnie przepisy Karty Praw Rodziny mogą pozostawać w sprzeczności z art. 12 i 13 wspomnianej wcześniej Konwencji o prawach dziecka, gwarantującymi każdemu dziecku, zdolnemu do kształtowania swoich poglądów, prawo do swobodnego wyrażania tych poglądów oraz prawo do swobodnej wypowiedzi. Jak wskazano jednak na wstępie – interpretując §12 ust. 2 pkt. 1. nie można powziąć pewności co do tego, czy w brzmieniu tego przepisu autor miał na myśli ten, czy może inny akt prawny lub dokument, tak jak w przypadku Karty Praw Rodziny z 1983 r. W przypadku §12 ust. 2 pkt. 1. konieczna więc wydaje się konkretyzacja sformułowań dotyczących aktów prawnych lub dokumentów, na których miałyby opierać się realizacja celów statutowych działalności przedmiotowej placówki oświatowej.

Kwestionowane postanowienie Statutu: § 30 ust. 1 i 2

„1. Zasady wybierania, czas trwania kadencji oraz działania organów Samorządu Uczniowskiego określa Regulamin Samorządu Uczniowskiego uchwalany przez ogół uczniów Szkoły w głosowaniu równym, tajnym i powszechnym
2. Rada Przedstawicieli Samorządów Klasowych może nowelizować Regulamin Samorządu Uczniowskiego”

Kwestionowane postanowienie Statutu stoi w sprzeczności z art. 85 ust. 3 ustawy – Prawo oświatowe. Zgodnie z p.o. zasady wybierania i działania organów samorządu określa regulamin uchwalany przez ogół uczniów w głosowaniu równym, tajnym i powszechnym. Autor przepisu §30 ust. 1 i 2 wbrew art. 85 ust. 3 wcześniej wskazanej ustawy oraz art. 6 k.p.a. w zw. z art. 7 Konstytucji RP przeniósł więc moc decydowania o kształcie Regulaminu Samorządu Uczniowskiego z definiowanego przez p.o. *ogółu uczniów* na organ Samorządu Uczniowskiego (Radę Przedstawicieli Samorządów Klasowych). Uznając nawet, że powołana na mocy statutu Rada Przedstawicieli

Samorządów Klasowych ma charakter przedstawicielskiego organu wszystkich uczniów przedmiotowej placówki oświatowej, należy uznać, że ustawodawca w art. 85 ust. 3 stanowiąc o trybie uchwalania Regulaminu Samorządu Uczniowskiego w drodze głosowania, miał na myśli głosowanie powszechne, tj. głosowanie przeprowadzane wśród wszystkich członków samorządu uczniowskiego jako ogółu uczniów. Ponadto należy przyjąć, że procedura przewidziana w art. 85 ust. 3 dotyczy także nowelizacji statutu, w związku z tym, że ustawodawca nie ustanowił dyspozycji wydania przepisów dotyczących trybu i sposobu nowelizacji w/w regulaminu przez Statut lub inny dokument lub organ szkoły.

Kwestionowane postanowienie Statutu: § 36 ust. 2

„2. Czas trwania cyklu kształcenia wynosi 4 lata z zastrzeżeniem art. 6 pkt 1.”

W treści kwestionowanego przepisu posłużono się nazwą jednostki redakcyjnej niewystępującej w treści Statutu, tj. artykułem. Budowa oraz treść Statutu pozwala przypuszczać, że autor w/w regulacji miał na myśli §6 pkt. 1 Statutu, co nie zmienia jednak faktu, że treść w/w postanowienia stoi w sprzeczności z zasadą przyzwoitej legislacji wynikającej z art. 2 Konstytucji RP. Jak zauważył Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 11 stycznia 2000 r. (sygn. K 7/99, OTK 2000, Nr 1, poz. 2) zasady demokratycznego państwa prawnego obejmują *wymaganie określoności przepisów, które muszą być formułowane w sposób poprawny, precyzyjny i jasny*, co obejmuje także odwoływanie się do prawidłowych jednostek redakcyjnych w obrębie aktu prawnego oraz stosowanie się do zasad techniki prawodawczej.

Kwestionowane postanowienie Statutu: § 39 ust. 3 i 4

„3. W czasie trwania zajęć organizuje się przerwy międzylekcyjne dziesięciminutowe i jedną dwudziestominutową.

4. Ze względów organizacyjnych inna długość przerwy może dotyczyć czasu między lekcjami wychowania fizycznego lub innymi zajęciami.”

§39 ust. 3 i 4 Statutu stoi w sprzeczności z §14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2020 r. poz. 1604). Przepis w/w rozporządzenia stanowi, że czas trwania przerw międzylekcyjnych ustala indywidualnie Dyrektor po konsultacji z Radą Rodziców i Samorządem Uczniowskim. Sprawy określone w §39 ust. 3 i 4 nie powinny być więc uregulowane w Statucie.

Kwestionowane postanowienie Statutu: §41 ust. 3

„3. Zmiana wychowawcy może nastąpić jedynie w wyjątkowych przypadkach, na przykład:

- 1) długotrwała choroba wychowawcy;*
- 2) urlop macierzyński, wychowawczy lub zdrowotny wychowawcy;*

- 3) *na pisemny wniosek samego nauczyciela (poparty względami zdrowotnymi lub losowymi);*
- 4) *na pisemny wniosek co najmniej 2/3 rodziców uczniów danego oddziału*

4. Wniosek, o którym mowa w ust. 3 pkt. 4, należy przedłożyć Dyrektorowi Szkoły, który po rozpatrzeniu wydaje decyzję. W przypadku decyzji odmownej rodzice mogą przez Radę Szkoły, wnioskować o ponowne rozpatrzenie sprawy”

Przepis §41 ust. 3. ustanawia otwarty katalog przypadków, w których może dojść do zmiany wychowawcy danego oddziału. Na szczególną uwagę zasługuje §41 ust. 3 pkt. 4, w związku z którym pozostaje §41 ust. 4 Statutu. Przepisy te regulują sposób oraz tryb składania oraz rozpatrywania wniosku o zmianę wychowawcy z inicjatywy rodziców uczniów danego oddziału. Należy zwrócić uwagę, że uwzględnienie trybu rozpatrywania wniosku z inicjatywy rodziców, implikuje również konieczność określenia trybu składania i rozpatrywania wniosku o zmianę wychowawcy z inicjatywy uczniów pełnoletnich – bowiem jak wskazano wcześniej, wraz z osiągnięciem pełnoletności uczeń nabywa pełną zdolność do czynności prawnych (art. 11 k.c.), a zdolność rodziców do reprezentowania swojego dziecka przed organami administracji publicznej zanika z powodu ustania władzy rodzicielskiej (art. 92 k.r.o.). Mimo otwartego charakteru katalogu przypadków będących podstawą do zmiany wychowawcy zgodnie z §41 ust. 3 analizowanego Statutu, należy zauważyć, że w żadnym akcie prawa powszechnie obowiązującego nie reguluje się w sposób szczegółowy trybu rozpatrywania wniosku o zmianę wychowawcy przez ucznia pełnoletniego – co w szczególności uzasadnia potrzebę takiego uregulowania w ramach wewnętrznych przepisów placówki oświatowej.

Kwestionowane postanowienie Statutu: §52 pkt. 4

„§52. Do głównych zadań zespołu wychowawczego należy:

4) podejmowanie decyzji w sprawach udzielania nagród i kar uczniom”

Przepis §52 pkt. 4 pozostaje w sprzeczności z kolejnymi postanowieniami Statutu. §83 ust. 1 Statutu stanowi, że o zastosowaniu kary, z wyjątkiem pisemnego upomnienia wychowawcy, decyduje Dyrektor Szkoły po zasięgnięciu opinii Rady Pedagogicznej i konsultacji z przedstawicielami Samorządu Uczniowskiego. Co więcej §78 ust. 1 wskazuje, że to Dyrektor przyznaje nagrody uczniom na wniosek Rady Szkoły, Rady Pedagogicznej, Samorządu Uczniowskiego, nauczyciela przedmiotu lub wychowawcy.

Wobec w/w postanowień statutowych należy stwierdzić, że Statut w sposób nieściśle i niewystarczający realizuje obligatoryjny zakres regulacji statutu szkoły w rozumieniu art. 98 ust. 1 pkt. 18 ustawy – Prawo oświatowe, naruszając w ten sposób zasadę przyzwoitej legislacji, wynikającą z art. 2 Konstytucji RP.

Kwestionowane postanowienie Statutu: § 63 ust. 2 i 3

„2. Rodzice są zobowiązani powiadomić nauczyciela wychowania fizycznego o chorobach dziecka, o ile mogą one mieć wpływ na jego stan podczas tych zajęć.

3. Przed udziałem ucznia w zawodach sportowych nauczyciel ma obowiązek uzyskać pisemną zgodę rodziców. Jest ona równoznaczna z brakiem wiedzy rodziców o przeciwwskazaniach zdrowotnych do udziału dziecka w zawodach. Zgody przechowuje nauczyciel wychowania fizycznego do końca roku szkolnego”

Kwestionowany przepis uniemożliwia uczniom pełnoletnim samodzielne wyrażenie zgody na udział w zawodach sportowych oraz samodzielne poinformowanie nauczyciela wychowania fizycznego o swoim stanie zdrowia.

Zgodnie z art. 11 k.c. pełną zdolność do czynności prawnych osoba fizyczna uzyskuje wraz z osiągnięciem pełnoletności, tj. wraz z ukończeniem 18 r.ż. lub w wyniku tzw. upełnoletnienia, wynikającego z wejścia w związek małżeński przed osiągnięciem wieku określonego w art. 10 §1 k.c. Wynikająca z treści wcześniej wspomnianego art. 11 k.c. pełna zdolność do czynności prawnych implikuje możliwość samodzielnego dokonywania czynności prawnych we własnym imieniu, w tym m.in. do składania oświadczeń woli oraz dokonywania innych czynności mających wpływ na stosunki prawne z innymi podmiotami.

Wskazana w §63 ust. 3 zgoda na udział w zawodach sportowych stanowi oświadczenie woli – które z chwilą osiągnięcia przez ucznia pełnej zdolności do czynności prawnych, nie może być złożone przez jego rodzica, z racji faktu ustania władzy rodzicielskiej, a więc także utraty prawa do reprezentowania swojego dziecka przed organami administracji publicznej (art. 92 k.r.o.).

W analogiczny sposób można uargumentować bezprawność przepisu §63 ust. 2., który w ten sam sposób implikuje konieczność reprezentacji ucznia pełnoletniego przez rodzica w sytuacji przekazania informacji o stanie zdrowia.

Przekazanie informacji o stanie zdrowia nauczycielowi wychowania fizycznego, a więc informacji wrażliwej w rozumieniu art. 4 pkt. 15 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/678 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (dalej: RODO), nie może być dokonane przez rodzica pełnoletniego ucznia, z uwagi na wcześniej wskazaną okoliczność ustania władzy rodzicielskiej, a także ze względu na obowiązek wyrażenia zgody przez osobę, której dotyczą przekazywane dane, na ich przetwarzanie, wynikający z art. 6 ust. 1. pkt. a RODO. Osoba pełnoletnia, posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych, a więc także wyłączne prawo do składania oświadczeń woli w swoim imieniu, może więc takie informacje przekazać jedynie osobiście.

Kwestionowane postanowienie Statutu: §75 ust. 1 pkt. 2 oraz §75 ust. 2

„§75 1. Uczeń ma obowiązek:

2) dbać o dobre imię Szkoły i godne jej reprezentowanie

2. Ucznia obowiązuje zakaz picia alkoholu, palenia tytoniu, stosowania papierosów elektronicznych, posiadania, używania i rozprowadzania środków odurzających”

Konstrukcja kwestionowanego przepisu §75 ust. 1 pkt. 2 w korespondencji z §75 ust. 2 może prowadzić do bezprawnego działania szkoły w zakresie karania uczniów za wymienione w §75 ust. 2 czynności, po ukończeniu przez niego 18 r.ż. Należy zauważyć, że zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 1982 r. nr 35 poz. 230) oraz art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 1996 r. nr 10 poz. 55), nie znajduje podstaw regulacja statutowa, która zakazywałaby uczniom pełnoletnim spożywania alkoholu oraz używania wyrobów tytoniowych poza terenem szkoły. Kwestionowane postanowienie §75 ust. 2 nie zawiera informacji na temat obszaru na jakim owa regulacja obowiązuje – tak sformułowany przepis w połączeniu z normą ustanawianą §75 ust. 1 pkt. 2 może powodować karanie uczniów pełnoletnich za czynności podejmowane poza terenem szkoły, które nie są w żaden sposób sprzeczne z obowiązującym prawem.

Kwestionowane postanowienie Statutu: § 77 w zw. z §76 ust. 1

[zasady usprawiedliwiania nieobecności przez uczniów pełnoletnich]

Treść wyżej wymienionego postanowienia Statutu uniemożliwia uczniom pełnoletnim samodzielne wnioskowanie o usprawiedliwienie nieobecności w czasie obowiązkowych zajęć edukacyjnych.

Zgodnie z art. 11 k.c. pełną zdolność do czynności prawnych osoba fizyczna uzyskuje wraz z osiągnięciem pełnoletności, tj. wraz z ukończeniem 18 r.ż. lub w wyniku tzw. upełnoletnienia, wynikającego z wejścia w związek małżeński przed osiągnięciem wieku określonego w art. 10 §1 k.c. Wynikająca z treści wcześniej wspomnianego art. 11 k.c. pełna zdolność do czynności prawnych implikuje możliwość samodzielnego dokonywania czynności prawnych we własnym imieniu, w tym m.in. do składania oświadczeń woli oraz dokonywania innych czynności mających wpływ na stosunki prawne z innymi podmiotami. W przedmiotowej sprawie przywołane przepisy są o tyle znaczące, że determinują one możliwość usprawiedliwiania nieobecności w czasie obowiązkowych zajęć edukacyjnych przez ucznia pełnoletniego samodzielnie, tj. bez zgody rodziców. Tezę tę potwierdzają również przepisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, w tym w szczególności art. 92 k.r.o., zgodnie z którym dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską tylko do pełnoletności. Po osiągnięciu pełnoletności, a co za tym idzie pełnej zdolności do czynności prawnych, rodzice tracą prawo do reprezentowania swojego dziecka przed organami administracji publicznej z racji ustania władzy rodzicielskiej.

Kwestionowane postanowienia statutu stoją w sprzeczności z w/w przepisami prawa powszechnie obowiązującego. §76 ust. 1. Statutu wyodrębnia cztery możliwe formy usprawiedliwienia nieobecności – poprzez zaświadczenie lekarskie, zaświadczenie wydane przez instytucję państwową, zaświadczenie wydane przez instytucję kulturalną lub sportową albo poprzez usprawiedliwienie dokonane przez rodzica. Przepisy te – jak wynika z §77 ust. 3 – stanowią formy usprawiedliwienia nieobecności obowiązujące w stosunku do uczniów niepełnoletnich. Możliwe formy usprawiedliwienia nieobecności ucznia pełnoletniego zostały określone w §77 ust. 1. Statutu – w którego treści nie zawarto jednak możliwości samodzielnego usprawiedliwienia takich nieobecności. Zgodnie z §77 ust. 1. uczeń wraz z osiągnięciem 18 roku życia dokonuje wyboru typu usprawiedliwienia nieobecności spośród dwóch wariantów – pozostania przy formach usprawiedliwienia wymienionych w §76 ust. 1. lub dokonywania usprawiedliwienia wyłącznie poprzez zaświadczenie wydane przez lekarza lub instytucje państwowe.

W kontekście analizowanego przepisu należy zwrócić uwagę na dwie nieprawidłowości:

- 1) pozbawienie ucznia pełnoletniego możliwości samodzielnego usprawiedliwiania swoich nieobecności na obowiązkowych zajęciach edukacyjnych oraz
- 2) zamienne użycie pojęć „pełnoletności” i „18. roku życia”, sprzeczne z brzmieniem art. 10 §2 k.c.

Należy również podkreślić, że w prawie oświatowym nie ma żadnych podstaw do tego, aby różnicować zasady usprawiedliwiania nieobecności uczniów pełnoletnich i niepełnoletnich w ten sposób, że wymaga się od uczniów pełnoletnich usprawiedliwiania nieobecności wyłącznie poprzez zaświadczenie lekarskie lub zaświadczenie wydane przez instytucje państwowe., a dopuszcza się usprawiedliwianie nieobecności uczniów niepełnoletnich za pomocą oświadczenia rodziców (analogicznie statut szkoły powinien dopuszczać możliwość usprawiedliwiania nieobecności przez uczniów pełnoletnich za pomocą składanego przez nich oświadczenia).

Kwestionowane postanowienie Statutu: § 80 ust. 1. pkt. 1.

„Uczniowi można nałożyć karę, o której mowa w §79 ust. 2 pkt 4, gdy:

- 1) *prowadzone jest przeciw niemu postępowaniu karne lub postępowanie na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawie nieletnich”*

W treści kwestionowanego przepisu przewiduje się ukaranie ucznia karą określoną w §79 ust. 2 pkt. 4 Statutu, tj. zawieszeniem w prawach do reprezentowania Szkoły na zewnątrz, z uwagi na sam fakt wszczęcia przeciw niemu postępowania karnego lub postępowania w rozumieniu Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 1982 r. Nr 35 poz. 228). Zgodnie z art. 68 ust. 2. p.o. dyrektor szkoły może skreślić ucznia z listy uczniów w przypadkach określonych w statucie szkoły. Sytuacje, w których uczeń może zostać usunięty ze szkoły nie mogą

być jednak ukształtowane w statucie w sposób dowolny. Przepis §80 ust. 1. pkt. 1 stanowi naruszenie zasady domniemania niewinności, określonej w art. 42 ust. 3. Konstytucji RP, art. 14 ust. 2. Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych oraz art. 11 ust. 1. Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, na którą autor statutu powołuje się m.in. w §12 ust. 2 pkt. 1. Na podstawie powyższych przepisów, a także na mocy preambuły do Ustawy – Prawo oświatowe (wg której oświata w Rzeczypospolitej Polskiej kieruje się zasadami zawartymi w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a także wskazaniem zawartymi w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych oraz Konwencji o Prawach Dziecka), należy stwierdzić, że niedopuszczalnym jest karanie ucznia za sam fakt wszczęcia wobec niego postępowania, bez udowodnienia mu winy w przedmiotowej sprawie.

Kwestionowane postanowienie Statutu: § 81 ust. 3, §82 ust. 1 pkt. 5

„§81 3. Jeżeli uczeń, który w danym roku szkolnym osiągnął pełnoletniość, opuścił w trakcie roku szkolnego co najmniej 60 godzin bez usprawiedliwienia, wychowawca składa wniosek do Rady Pedagogicznej o skreślenie go z listy uczniów, a o zaistniałym fakcie zostają powiadomieni rodzice

§ 82 1. Rada pedagogiczna, po zasięgnięciu opinii Samorządu Uczniowskiego, może podjąć uchwałę upoważniającą Dyrektora Szkoły do skreślenia ucznia z listy uczniów w przypadku gdy: 5) za opuszczenie bez usprawiedliwienia 60 godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych w danym roku szkolnym, a w przypadku ucznia pełnoletniego – 40 godzin.”

Zgodnie z art. 11 k.c. uczeń pełnoletni posiada pełną zdolność do czynności prawnych, a jednocześnie zgodnie z art. 92 k.ro. wraz z osiągnięciem przez niego pełnoletności ustaje władza rodzicielska i prawo rodziców do reprezentowania swojego dziecka przed organami administracji publicznej. W związku z tym przekazywanie decyzji o skreśleniu ucznia pełnoletniego z listy uczniów jego rodzicom wydaje się bezzasadne.

Ponadto należy zauważyć, że przepis §81 ust. 3 stoi w sprzeczności z §82 ust. 1 pkt. 5 Statutu. Podczas gdy §81 ust. 3 wskazuje, że przesłanką upoważniającą wychowawcę do przedłożenia Radzie Pedagogicznej wniosku o skreślenie danej osoby z listy uczniów jest co najmniej 60 godzin nieobecnych nieusprawiedliwionych, to treść §82 ust. 1 pkt. 5 stanowi, że w przypadku ucznia pełnoletniego Rada Pedagogiczna może podjąć uchwałę upoważniającą Dyrektora Szkoły do skreślenia ucznia z listy uczniów za opuszczenie przez niego 40 godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych bez usprawiedliwienia. Brak jednoznaczności analizowanego przepisu stanowi naruszenie wynikającej z art. 2. Konstytucji RP zasady przyzwoitej legislacji.

Kwestionowane postanowienie Statutu: §82 ust. 1 pkt. 6

„ § 82 1. Rada pedagogiczna, po zasięgnięciu opinii Samorządu Uczniowskiego, może podjąć uchwałę upoważniającą Dyrektora Szkoły do skreślenia ucznia z listy uczniów w przypadku, gdy: 6) uczeń po raz drugi nie otrzymał promocji do wyższej klasy”

W treści kwestionowanego przepisu przewidziano możliwość skreślenia ucznia z listy uczniów w sytuacji, gdy po raz drugi nie otrzymał promocji do klasy programowo wyższej.

Zgodnie z art. 68 ust 2 ustawy – Prawo oświatowe *dyrektor szkoły lub placówki może, w drodze decyzji, skreślić ucznia z listy uczniów w przypadkach określonych w statucie szkoły lub placówki. Skreślenie następuje na podstawie uchwały rady pedagogicznej, po zasięgnięciu opinii samorządu uczniowskiego.*

Mimo powyższego brzmienia art. 68 ust. 2. p.o. nie można stwierdzić, że autor postanowień statutowych ma pełną wolność co do ustalania okoliczności będących podstawą do skreślenia ucznia z listy uczniów. Środek określony w art. 68 ust. 2 p.o. powinien stanowić ostateczność dla organów szkoły, właściwą w sytuacji, gdy inne środki oddziaływania wychowawczego nie wpłynęłyby na zachowanie danego ucznia w zakresie przestrzegania przez niego postanowień statutu szkoły (por. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z dnia 22 listopada 2018 r., sygn. III SA/Łd 661/18). Należy zauważyć, że skreślenie z listy uczniów jest formą kary za nieprzestrzeganie postanowień statutu szkoły, na co wskazuje się w §79 ust. 2 pkt. 5 w zw. z §79 ust. 1 Statutu. Wydaje się więc bezzasadne karanie ucznia za uzyskiwanie wyników w nauce niepozwalających na promocję do klasy programowo wyższej – bowiem nie jest to zachowanie, które byłoby sprzeczne z jakimkolwiek postanowieniem analizowanego Statutu lub przepisem prawa powszechnie obowiązującego.

Kwestionowane postanowienie Statutu: § 83 ust. 2

„2. Decyzja o ukaraniu ucznia jest przekazywana za pośrednictwem dziennika elektronicznego lub listem poleconym albo w rozmowie osobistej rodzicom ucznia. Fakt odbycia rozmowy odnotowuje się w dokumentacji szkolnej – Dzienniku elektronicznym”

Konstrukcja przepisu §83 ust. 2 sugeruje, że decyzja o ukaraniu ucznia może być przekazana jedynie jego rodzicom za pośrednictwem dziennika elektronicznego, poczty tradycyjnej (listu poleconego) lub rozmowy, której fakt odbycia odnotowywany jest w dokumentacji szkolnej.

W kontekście analizowanego postanowienia statutowego należy ponownie zauważyć, że zgodnie z art. 11 k.c. uczeń pełnoletni posiada pełną zdolność do czynności prawnych, a jednocześnie zgodnie z art. 92 k.ro. wraz z osiągnięciem przez niego pełnoletności ustaje władza rodzicielska i prawo rodziców do reprezentowania swojego dziecka przed

organami administracji publicznej. W związku z tym przekazywanie decyzji o ukaraniu ucznia pełnoletniego jego rodzicom wydaje się bezzasadne.

Kwestionowane postanowienie Statutu: §88 ust. 5

„5. Na wniosek ucznia lub jego rodziców sprawdzone i ocenione pisemne prace kontrolne oraz inna dokumentacja dotycząca oceniania ucznia (oryginały, kopie lub opisy) są udostępniane uczniowi lub jego rodzicom na zasadach określonych przez nauczyciela przedmiotu, a w przypadku oceny zachowania – na zasadach określonych przez wychowawcę”

Zasady dotyczące udostępniania prac pisemnych i innych elementów dokumentacji dotyczącej przebiegu procesu kształcenia ucznia określa art. 44e ust. 4-7 ustawy o systemie oświaty. Przepisy art. 44e ust. 4-5 wymieniają rodzaje dokumentacji udostępnianej przez szkołę do wglądu dla ucznia i jego rodziców. Zgodnie z art. 44e ust. 7 ustawy o systemie oświaty *sposób udostępniania dokumentacji, o której mowa w ust 4 i 5, określa statut szkoły.*

Kwestionowany przepis stoi w bezpośredniej sprzeczności z w/w art. 44e ust. 7 ustawy o systemie oświaty. Brzmienie §88 ust. 5 Statutu sugeruje przeniesienie ciężaru określenia trybu udostępniania dokumentacji wymienionej w art. 44e ust. 4-5 w/w ustawy z postanowień statutowych na indywidualną decyzję nauczyciela przedmiotu lub wychowawcy. Autor przepisu §88 ust. 5 bezprawnie nadał więc nauczycielowi przedmiotowemu oraz wychowawcy moc do wydania decyzji ustalającej tryb udostępniania dokumentacji szkolnej w rozumieniu art. 44e ust. 4-5, nie zważając na fakt, że decyzja taka w świetle art. 44e ust. 7 w/w ustawy będzie bezprzedmiotowa ze względu na fakt braku podstawy prawnej do jej wydania.

Ponadto należy zwrócić uwagę na fakt, że szkoła jako organ administracji publicznej jest zobowiązana prowadzić swoją działalność zgodnie z art. 6 k.p.a. oraz art. 7 Konstytucji RP, tj. na podstawie i w granicach prawa. Warto w tym kontekście przytoczyć wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Lublinie z dnia 20 maja 2014 r. (sygn. II SA/Lu 184/14), w którego treści stwierdza się, że w wyniku wyrażonej w w/w przepisach zasady praworządności, organy administracji publicznej nie mogą działać wbrew obowiązującym i jednoznacznie brzmiącym przepisom prawa. Nie jest dopuszczalne bowiem pomijanie przez jakiegokolwiek organy władzy publicznej obowiązujących norm prawnych, stosowanie ich w sposób wybiórczy lub dowolny.

W związku z powyższym należy stwierdzić, że w Statucie brak jest regulacji określających tryb udostępniania dokumentacji wymienionej w art. 44e ust. 4-5 ustawy o systemie oświaty, wymagany przez art. 44e ust. 7 wcześniej wspomnianej ustawy.

Kwestionowane postanowienie Statutu: §94 ust. 1 pkt 1lit. e

*„1. Ustala się następujące ogólne kryteria ocen: 1) stopień celujący otrzymuje uczeń, który:
e) może osiągać sukcesy w konkurach i olimpiadach przedmiotowych, zawodach sportowych i innych, kwalifikując się do finałów na szczeblu wojewódzkim (regionalnym) albo krajowym bądź posiada inne porównywalne osiągnięcia;”*

Zgodnie z art. 44b ust. 3. pkt. 1 ustawy o systemie oświaty ocenianie na zajęciach edukacyjnych polega na rozpoznawaniu poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia treści zawartych w przyjętym programie nauczania oraz (w przypadku zajęć obowiązkowych) podstawy programowej. W świetle w/w przepisu wymóg brania udziału i osiągania sukcesów w konkursach, olimpiadach przedmiotowych, zawodach sportowych i innych ponadprogramowych aktywnościach w celu uzyskania oceny celującej jest nieuzasadniony.

Kwestionowane postanowienie Statutu: §99 ust. 2

„2. Uczeń, który opuścił bez usprawiedliwienia lekcję, na której miał wyznaczony sprawdzian, otrzymuje ze sprawdzianu ocenę niedostateczną”

Zgodnie z art. 44b ust. 1 ocenianiu podlegają osiągnięcia edukacyjna ucznia oraz jego zachowanie. W sytuacji regulowanej przez §99 ust. 2. nie jest dopuszczalne wystawienie uczniowi oceny niedostatecznej, ponieważ jego wiedza nie została w żaden sposób sprawdzona i w konsekwencji nie można dokonać oceny jego osiągnięć edukacyjnych. Nieusprawiedliwiona nieobecność na sprawdzianie może być oceniona jedynie na gruncie oceny z zachowania.

Kwestionowane postanowienie Statutu: §108 ust. 2.

„2. Prawo do wewnętrznego egzaminu sprawdzającego nie przysługuje uczniowi, który otrzymał więcej niż dwie klasyfikacyjne oceny niedostateczne lub opuszczał bez usprawiedliwienia zajęcia z danego przedmiotu w semestrze”

Zgodnie z art. 44n ust. 1 Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. 2020 nr 1327) *uczeń lub jego rodzice mogą zgłosić zastrzeżenia do dyrektora szkoły, jeżeli uznają, że roczna ocena klasyfikacyjna z zajęć edukacyjnych lub roczna ocena klasyfikacyjna zachowania zostały ustalone niezgodnie z przepisami dotyczącymi trybu ustalania tych ocen.* W przypadku stwierdzenia, że roczna ocena klasyfikacyjna z zajęć edukacyjnych została ustalona niezgodnie z przepisami dotyczącymi trybu ustalania tych ocen, szkoła przeprowadza sprawdzian wiadomości i umiejętności ucznia, na podstawie którego ustala roczną ocenę klasyfikacyjną (art. 44n ust. 4 pkt. 1). Kolejne przepisy Ustawy nie zawężają zakresu podmiotowego w/w art. 44n ust. 1. oraz art. 44n ust. 4 pkt. 1, ani nie pozostawiają dowolności w opracowywaniu wewnętrznych procedur realizacji w/w egzaminu sprawdzającego.

W związku z powyższym, nadużyciem jest zawężenie katalogu podmiotów uprawnionych do wewnętrznego egzaminu sprawdzającego, a więc także do zgłoszenia zastrzeżeń do ustalonej oceny klasyfikacyjnej. Prawo przewidziane w art. 44n, wcześniej wspomnianej ustawy, to forma odwołania od decyzji organów szkoły, która musi zostać poparta nieprawidłowościami zaistniałymi przy ustalaniu oceny klasyfikacyjnej, polegającymi na naruszeniu przepisów dotyczących trybu ustalania ocen. W treści kwestionowanego postanowienia statutowego z grona osób uprawnionych do egzaminu wyłączono uczniów, którzy uzyskali więcej niż dwie klasyfikacyjne oceny niedostateczne oraz uczniów, którzy opuścili bez usprawiedliwienia zajęcia z danego przedmiotu w semestrze. Szkoła uzależniła więc prawo ucznia do zgłoszenia zastrzeżeń dot. prawidłowości trybu wystawienia oceny klasyfikacyjnej od jego zachowania oraz od ogólnego charakteru zdobytych przez ucznia ocen klasyfikacyjnych. Potencjalnym celem takiego unormowania, wydaje się być wyłączenie z prawa do organizacji w/w egzaminu uczniów, którzy nie uzyskali promocji do kolejnej klasy ze względu na fakt uzyskania dwóch niedostatecznych ocen klasyfikacyjnych. Należy jednak zauważyć, że w świetle art. 44n ustawy o systemie oświaty uczniowie tacy również mają prawo do wniesienia zastrzeżeń – w szczególności, jeśli chodzi o uzyskane przez nich oceny klasyfikacyjne niedostateczne. Procedura przewidziana w art. 44n ustawy o systemie oświaty kładzie bowiem nacisk na identyfikację nieprawidłowości i umożliwienie uczniowi sprawiedliwego ocenienia jego umiejętności – nie jest więc formą ponadprogramowego „poprawienia” oceny klasyfikacyjnej. Ponadto wątpliwym z formalnoprawnego punktu widzenia wydaje się ograniczanie praw wynikających z ustawy przez statut w celu swoistego ukarania uczniów za osiągnięcie niedostatecznych ocen klasyfikacyjnych lub posiadanie jakiegokolwiek nieobecności nieusprawiedliwionej na danych zajęciach w ciągu semestru.

Kwestionowane postanowienie Statutu: §112 ust. 4 pkt. 2

„4. Egzamin klasyfikacyjny zdaje również uczeń:

2) realizujący obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą.”

Treść kwestionowanej regulacji stoi w sprzeczności z art. 36 ust. 8 ustawy – Prawo oświatowe. Przytaczany artykuł stanowi o tym, że *obowiązek szkolny spełnia się przez uczęszczanie do szkoły podstawowej publicznej lub niepublicznej*. W związku z tym, że analizowany Statut reguluje przepisy mające zastosowanie na terenie publicznej szkoły ponadpodstawowej, zastosowanie sformułowania *obowiązek szkolny* w treści §112 ust. 4 pkt. 2 w stosunku do ucznia liceum ogólnokształcącego jest bezzasadne, bowiem uczeń ten spełnia jedynie obowiązek nauki (art. 36 ust. 9 pkt. 1 p.o.).

Kwestionowane postanowienie Statutu: §119 ust. 1 pkt. 4 lit. a, b, c

„1. Kryteria

4) Dążenie do rozwoju własnej osobowości: (skala punktacji – od 0 do 8 punktów):

- a) *łączenie nauki w dwóch szkołach;*
- b) *udział w kołach zainteresowań, olimpiadach, konkursach przedmiotowych, zawodach sportowych;*
- c) *wykorzystanie własnych możliwości w zakresie nauki i pracy”*

Zgodnie z §11 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 sierpnia 2017 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1534) śródroczna i roczna ocena klasyfikacyjna zachowania uwzględnia siedem podstawowych obszarów: wywiązywanie się z obowiązków ucznia (pkt. 1), postępowanie zgodne z dobrem społeczności szkolnej (pkt. 2), dbałość o honor i tradycje szkoły (pkt. 3), dbałość o piękno mowy ojczystej (pkt. 4), dbałość o bezpieczeństwo i zdrowie własne oraz innych osób (pkt. 5), godne, kulturalne zachowanie się w szkole i poza nią (pkt. 6) oraz okazywanie szacunku innym osobom (pkt. 7).

Kwestionowane przepisy stoją w sprzeczności z w/w podstawowymi składnikami oceny klasyfikacyjnej zachowania. Kryterium określone w §119 ust. 1 pkt. 4 lit. a – tj. łączenie nauki w dwóch szkołach – nie stanowi okoliczności świadczącej o dobrym zachowaniu ucznia, w szczególności, że uczeń uczęszczający do dwóch szkół uzyskuje dwie – autonomiczne od siebie – oceny klasyfikacyjne zachowania. Kryterium §119 ust. 1 pkt. 4 lit. b przywołuje okoliczności, których niespełnienie może być zupełnie niezależne od ucznia – należy bowiem zauważyć, że czynny udział w zajęciach kół zainteresowań jest często zdeterminowany porą dnia, w których te zajęcia się odbywają – uczeń może mieć obowiązki wynikające z życia rodzinnego, które uniemożliwiałyby mu uczestnictwo w takich zajęciach, jednocześnie oddalając jego szanse na zdobycie wyższej oceny klasyfikacyjnej zachowania. Do podobnych wniosków można dojść przy analizie kryterium §119 ust. 1 pkt. 4 lit. c – choć jego konstrukcja nie pozwala na dokładne stwierdzenie, co na myśli miał autor tego przepisu. Brak precyzji i jednoznaczności kryteriów określonych w §119 ust. 1 Statutu można uznać za naruszenie wynikającej z art. 2 Konstytucji RP zasady przyzwoitej legislacji.

Kwestionowane postanowienie Zarządzenia: §3 ust. 7– 9 załącznika nr 2 do Zarządzenia – *Zasady organizacji i udziału w wycieczkach szkolnych*

„7. Udział uczniów w wycieczkach, poza wycieczkami odbywającymi się w ramach planowanej lekcji danego przedmiotu, wymaga pisemnej zgody rodziców bądź prawnych opiekunów. Podpisane oświadczenia przechowuje kierownik wycieczki.

8. Rodzice najpóźniej dwa dni przed wycieczką powinni być pisemnie powiadomieni o: a) miejscu i godzinie zbiórki na wycieczkę, b) miejscu i przewidywanej godzinie powrotu z wycieczki, c) dokładnym adresie pobytu wraz z numerem telefonu, d) przewidywanej trasie wycieczki.

9. Rodzice zobowiązani są poinformować kierownika wycieczki o ewentualnych zagrożeniach wynikających ze stanu zdrowia dziecka”

Zgodnie z §8 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 maja 2018 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (Dz. U. z 2018 r. poz. 1055) *zgoda rodziców na udział w wycieczce ucznia niepełnoletniego jest wyrażana w formie pisemnej*. Ponadto zgodnie z art. 11 k.c. osoba fizyczna wraz z ukończeniem 18 roku życia uzyskuje pełną zdolność do czynności prawnych, a więc także pełną zdolność do składania oświadczeń woli we własnym imieniu. Ponadto zgodnie z art. 92 k.r.o. wraz z ukończeniem przez osobę fizyczną 18 r.ż. okres pozostawania tej osoby pod władzą rodzicielską ustaje, w związku z czym rodzice dziecka, które osiągnęło 18 r.ż. nie są uprawnieni do reprezentowania go przed organami administracji publicznej.

W świetle powyżej wskazanych przepisów należy uznać, że przepisy §3 ust. 7 i 8 załącznika nr 2 do Zarządzenia są bezprawne i bezzasadne w zakresie ich zastosowania wobec uczniów pełnoletnich. Należy zauważyć, że uczniowie pełnoletni na podstawie w/w przepisów mają prawo do wyrażenia zgody na uczestnictwo w wycieczce we własnym imieniu, a informowanie rodziców o szczegółach wycieczki po ustaniu władzy rodzicielskiej, wydaje się dalece bezzasadne.

W kontekście §3 ust. 9 załącznika nr 2 do Zarządzania, należy powtórzyć argumentację wskazaną przy zakwestionowaniu § 63 ust. 2 i 3 Statutu.

Przekazanie informacji o stanie zdrowia kierownikowi wycieczki, a więc informacji wrażliwej w rozumieniu art. 4 pkt. 15 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/678 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (dalej: RODO), nie może być dokonane przez rodzica pełnoletniego ucznia, z uwagi na wcześniej wskazaną okoliczność ustania władzy rodzicielskiej, a także ze względu na obowiązek wyrażenia zgody przez osobę, której dotyczą przekazywane dane, na ich przetwarzanie, wynikający z art. 6 ust. 1. pkt. a RODO. Osoba pełnoletnia, posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych, a więc także wyłączne prawo do składania oświadczeń woli w swoim imieniu, może więc takie informacje przekazać jedynie osobiście.

Wobec powyższego wniosek należy uznać za właściwie uzasadniony.

Pismo sporządził: Mateusz Muszyński

Pismo zaakceptował: Michał Czesnowski

ŁUKASZ KORZENIOWSKI

Prezes Zarządu